

Jonas Danckers werkt aan toekomst van religieus erfgoed

Parochiaal weefsel als sociaal bindmiddel

Voor Jonas Danckers (1986) van het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC) ligt de toekomst van ons kerkelijke erfgoed in de dialoog met de samenleving.

“Wekelijks praktiseren is misschien in vrije val, maar veel mensen voelen zich wel degelijk verbonden met het kerkgebouw.”

KRIS SOMERS / “Het christelijke geloof heb ik met de spreekwoordelijke paplepel binnen gekregen. Ik groeide op in Wolfsdonk, een platelandsdorp in de schaduw van Aarschot met een traditionele, Vlaamse parochie. In de jaren tachtig van de vorige eeuw vielen dorpsleven en parochie nog grotendeels samen. Mijn grootouders waren onderwijzers en geëngageerd in het parochiale leven. Ook mijn ouders waren actief in lokale verenigingen. Ik heb altijd een zwak gehad voor spiritualiteit en de geschiedenis van ons geloofsleven.

Archeologie

Op kot in Leuven heb ik veel gehad aan de universitaire parochie, waar ik zowel diepgang als aansluiting bij leeftijdsgenoten vond. Mijn werk als archeoloog bracht me naar Rome en Noord-Italië, waar ik nieuwe vormen van geloven en geloofsverdieping leerde kennen. In Italië werkte ik samen met Italiaanse en Britse archeologen. Ik leerde er al snel de bouwstenen van het compromis kennen dat samenwerking in een internationaal team met soms conflicterende visies en cultuurverschillen mogelijk maakt. Die sociale knowhow komt me ook vandaag nog van pas in mijn werk met gemeentebesturen, kerkfabrieken en parochieploegen. Want ook die partijen leven vaak in verschillende werelden, ook al delen ze hetzelfde dorp.

“Leerde nieuwe vormen van geloof kennen in Italië.”

Uit Italië breng ik vooral de overtuiging mee dat getuigen van ons geloof belangrijk is. In onze gesecculariseerde samenleving betekent dat in dialoog treden over onze geloofsbeleving, zowel met anders- als niet-gelovigen. Ik vind het belangrijk dat gelovigen hun twijfels kunnen en mogen uiten. Dat kan bevrijdend werken in een gesprek met andersdenkenden voor wie een al te dogmatische benadering vaak een drempel tot gesprek en ontmoeting vormt.

Kerkfabriek

Sinds mijn achttiende ben ik lid van de kerkfabriek van Wolfsdonk. Ik treed daarmee in de voetsporen van mijn grootvader, die penningmeester was. Met een relatief jong team trachten we nu een zo breed mogelijk publiek bij ons

“Ik heb altijd een zwak gehad voor spiritualiteit en de geschiedenis van ons geloofsleven”, getuigt Jonas Danckers. © RR

parochiale erfgoed te betrekken, bijvoorbeeld met een dorpsfeest na de kerkrestauratie, een project over ons kerkhof, publicaties, rondleidingen en een fietstocht en app over religieus erfgoed tussen Leuven en Averbode.

In Aarschot neem ik ook deel aan de voorbereidingen voor de nieuwe pastorale zone. Ik ervaar er veel goede wil, vuur en goesting om samen te reflecteren over hoe we kerk willen zijn in de toekomst. De vreugde van het evangelie waar paus Franciscus het graag over heeft, wordt zo verbazend concreet, zelfs in een soms urenlange zonevergadering. Het is zoeken naar een goede kruisbestuiving tussen de lokale gemeenschappen en de zone. Wat lokaal leeft, kan de centrumkerk verrijken. De kritische massa voor frisse ideeën is op het zoneniveau dan weer groter dan in elk van de deelnemende parochies afzonderlijk.

Nota-Bourgeois

Bij het CRKC werk ik aan kerkenbeleidsplannen. De nota-Bourgeois vroeg iedere gemeente

een plan op te stellen over de toekomst van de kerkgebouwen op haar grondgebied. De basis voor die langetermijnvisie zijn eerst en vooral de pastorale toekomstplannen. In een tweede fase gaan gemeente en kerkbestuur aan tafel om een plan uit te werken: welke kerken komen in aanmerking voor een neven- of herbestemming? En hoe maken we dat concreet? Gemeenten die een dossier voor een beschermde kerk op de wachtlijst hadden, moesten hun kerkenbeleidsplan uiterlijk begin oktober inleveren. Dat betekende een hete en soms hectische zomer, ook voor het CRKC. Onze rol is adviserend. Sommige gemeenten hebben we intensief begeleid met een participatietraject waarbij we de mensen van de lokale gemeenschap bevroegen over hun zorgen en verwachtingen rond het kerkgebouw.

Herbestemming

De toekomst van dat gebouw gaat velen na aan het hart. Het is voor een groot deel van de lokale bevolking immers de plek waar ze hun kinderen doopten, in het huwelijk traden of

afscheid namen van hun ouders. Naast liturgische en spirituele overwegingen, is ook dat een insteek die best aan bod komt bij een reflectie over de toekomst. Centraal in het debat staat de vraag: als we het kerkgebouw niet uitsluitend voorbehouden aan de wekelijkse eucharistie, wat doen we er dan mee? Stoten we het af en wordt het een profaan gebouw? Of zoeken we naar een zinvolle nevenbestemming? De mogelijkheden zijn even talrijk als verscheiden. Diaconie kan hier zeker een rol spelen als kerkelijke uiting van sociale betrokkenheid: waarom bijvoorbeeld geen solidariteitsmaaltijden, kledinginzamelacties of benefietconcerten in het kerkgebouw organiseren?

Yoga

Mensen zijn zinzoekers: religie is dan wel niet meer prominent aanwezig in de publieke ruimte, maar de grote levensvragen zijn alerminst verdwenen. Integendeel: in onze gesecculariseerde samenleving met burn-outs en depressies is er duidelijk nood aan spiritualiteit, vooral bij jongvolwassenen. Zij zoeken vaak in *mindfulness* en meditatie een antwoord op de stress van de dagelijkse hectiek. Yoga in de kerk zou als nevenbestemming bijvoorbeeld perfect kunnen aansluiten bij de functie van een kerk als plaats waar mensen kunnen stilvallen. De secularisatie is ook een uitdaging voor de lokale geloofsgemeenschap om de dialoog aan te gaan met de samenleving over wat het leven zin geeft. De kerk is een prima plek waar mensen kunnen getuigen over hun geloof en twijfel, ook en vooral in het kader van nevenbestemmingen die de bredere samenleving binnenbrengen in dat kerkgebouw. Als die dialoog vruchtbaar is, kan hij verrassen en heel wat vooroordelen wegnemen over de plaats van religie in de samenleving.

“Vreugde van het evangelie wordt verbazend concreet.”

Veiligheidszorg

Heel wat kerkenplannen omvatten een engagement om de kerk vaker open te stellen. Een goede zaak, al moet de veiligheid wel gewaarborgd zijn. Het CRKC geeft daarom concreet advies aan kerkbesturen rond het verankeren van beelden, inventariseren van waardevolle stukken, alarminstallaties, enzovoort. Het is een technisch verhaal, maar het sluit naadloos aan bij de bredere vraag naar de toekomst van het kerkgebouw.

Processie

Erfgoed is niet louter een hoop stenen. Voor 175 jaar parochie Wolfsdonk organiseerden we eerder dit jaar een processie met meer dan driehonderd figuranten, onder wie veel jonge gezinnen. Een processie is een dankbare gelegenheid om de lokale bevolking te betrekken bij het parochieleven, ook al staan velen onder hen daar in het dagelijkse leven ver van af. Het succes ervan toont aan dat katholieke traditie en postmodern kerk-zijn niet lijnrecht tegenover elkaar hoeven te staan: meelopen in een processie kan best hip zijn. En het hoeft niet bij processies te blijven. Waarom zou ook een eucharistische aanbidding, mits de nodige duiding, niet naadloos kunnen aansluiten bij de populariteit van meditatie en stiltemomenten?

